

Lanza del Vasto: Júdás

BODNÁR DÁNIEL

1957-ben született. Egyetemi tanulmányait az ELTE BTK magyar–könyvtár–történelem szakán végezte. Jelenleg a Magyar Kurír külső munkatársa. — Írása részlet „Bibliai személyek és témák a 20. század regényirodalmában” című, megjelenés előtt álló tanulmánykötetéből.

Lanza Del Vasto *Júdás* című regényében (1938) a címszereplő az életet önmaga mindenáron történő megvalósításának kísérleteként felfogó, filozofikus alkat — valójában botcsinálta filozófus, lusta, és bár rendelkezik némi tanultsággal, hiányos a görög műveltsége —, akinek mindennél fontosabb a szabadság, s ennek jegyében a legmeghökkenőbb dolgok kipróbálása, maximális megélése a jónak és a rossznak egyaránt. Júdás Keresztelő János tanítványa, de nem azért követi a prófétát, hogy lelkileg megtisztuljon, hanem hogy gyönyört keressen a sivatagban. Kipróbálta már annak minden formáját, és megcsömörlött. Úgy véli ugyanis, hogy a jó ízlésű ember megveti a könnyű és közönséges mulatságokat, és szabadságában áll választani a dolgok közül: „A maga akarta időben és mértékkel választja a keserűségeket, hogy fenntartsa magának a remélt gyönyöröket. Ezért gondosan keresi a kellemetlent, hogy majd az édes dolgok jogszerűen az övéi legyenek, amikre pedig a legkevésbé számít, akár a kegyelmekre.” (8.)¹ Az ellenállás gőgje az, ami hajtja Júdást, ellenállni az élet gyönyöreinek, élvezeteinek, hogy utána büszkén elmondhassa, erős akarattal képes volt legyőzni hedonista vágyait is.

Júdás számára az olyan fogalmak, mint a lélek megtisztulása, a bűnöktől való megszabadulás vágya, az őszinte bűnbánat gyakorlása, semmit nem jelentenek. Állandóan elemzi a dolgokat. Júdás önző és gőgös ember. Bár gyermekkorában sokat hallott a Magaságbeliről, ez a kérdés egyáltalán nem érdekli, mert vallja, hogy az égben nincsen semmi, a földön viszont apró állatok vannak, melyeknek létét fontosnak tartja. A mindenség fogalma nem érdekli. Júdás szinte misztikusan tekint a skorpióra, a Gonosz kedvencét látva meg ebben a gusztustalan állatban, s arra gondol, amikor a Sátán számba vette a föld minden undokságát, „az eredményt a fényes és csikorgó skorpiók jegyében összegezte”. (10.)

Júdás mindenben az extrémeket keresi. Keresztelő Jánost szentnek tartja, de ez számára nem az isteni tökéletességhez való hasonlóságot jelenti, hanem azt, hogy a rovarokhoz hasonlít, „szikkadt, remegő, röpköd s éles, érzés és hiányok nélkül él, s csodálatosan embertelen”. (10.) Elismeri, hogy Isten nagy szeretete — amit Keresztelő testesít meg — tartja életben az embert a sivatagban, de vallja, hogy a nagy közömbösség is képes ugyanerre: „Amit János megtesz, azt megteszi majd Júdás is.” (8.)

Júdás megmarad a felszínen, képtelen arra, hogy megélje a dolgokat a maguk mélységében. Előfordul, hogy lelkében megmozdul

¹A zárójelben szereplő oldalszámok az alábbi kiadásra utalnak:
Lanza del Vasto: *Júdás*.
(Ford. és az utószót írta Vasadi Péter.) Ecclesia, Budapest, 1983.

valami, s irgalmat kérne Jánostól, de mindig legyőzi magában ezt a vágyat, alázatossága megjárta. Keresztelő tanítása olyankor tetszik neki, amikor rideg hangon figyelmezteti a népet a bűnbánat fontosságára. Csapás, rettegés, kegyetlenség — mindezek a fenyegetések örömmel töltik el Júdást, csakúgy, mint az, amikor a csapások bekövetkeztek az emberek megszabadulnak félelmeiktől. Júdás ki nem állhatja a jó embereket. Keresztelőt a fent említett dolgok miatt szereti, mert *„én nem szenvedhetem a jó embereket. Olyanok, akár a hízott kappanok, a birkák, a herélték, én nem szenvedhetem a jó embereket! Akiket én tisztetek, bírják a gonoszságot, sőt, megőrzik magukban, saját használatukra, belső örömeikre, vagy díszítményül.”* (17.)

Júdást nem érdekli mások lelkipilága, senki tanítását nem ismeri el, ő csupán a saját fejével képes gondolkodni. A bűnök megbánásának fontosságát hirdető, Isten közelségében élő Keresztelő János előtt hamar feltárul Júdás valódi jelleme. Amikor az iskarióti a jó emberek iránti ellenszenvéről szónokol, figyelmezteti, hogy ne beszéljen, hanem halljon és lásson. Ám Júdásra éppen ellenkezőleg, az jellemző, amit Jézus fogalmaz meg mindazokról, akiknek nem adatott meg, hogy lássák a mennyek országának titkait, s ezért *„...néznek, de nem látnak, s hallgatnak, de nem hallanak és nem értnek”*. (Mt 13,13)

Keresztelő János azt is felismeri, hogy Júdásban a lélek megtisztulására alkalmas terepnek számító sivatagi élet ellenére sem halt meg minden fősvénység és csalárdság. Júdás egyik jellemzője, hogy különböző szerepeket vindikál magának. Amikor Jézus megkezdte földi működését, Keresztelő János vetélytársát látja benne, s attól tart, hogy megalázza, nevetségessé teszi őt a világ előtt — *„...s Urat és Mestert”* (24.) játszik. Júdás tehát szerepjátszásnak tekinti Jézus valódi, Úr és Mester mivoltát, ezért önjelöltként kinevezi magát János megmentőjének. Keresztelő azonban látomásban tárja fel Júdás valódi jellemét és a jövőndőt: *„Íme, ő az, akinek hitszegő a csókja! Nézzétek meg, ő adja majd át az Emberfiát az ellenségnek. Ő az, aki hazudik, amikor böjtöl és amikor imádkozik. Hazudik, ha hallgat, hazudik, ha egyedül van a sivatagban, és hazudik majd lemeztelenítve halála küszöbén is.”* (25.) Hasonlóan nyilatkoztatja ki tehát Keresztelő az áruló Júdást, ahogyan ellenkező előjellel, a Megváltó Krisztust az emberek előtt: *„Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét! Ő az, akiről mondtam: Utánam jön egy férfi, aki megelőz engem, mert előbb volt, mint én. Én nem ismertem őt; de azért jöttem vízzel keresztelni, hogy őt megismertessem Izraellel... Láttam, hogy a Lélek, mint galamb, leszállt az égből és rajta maradt. Nem ismertem őt, de aki azért küldött, hogy vízzel kereszteljek, azt mondta nekem: Akire látod a Lelket leszállni és rajta maradni, ő az, aki Szentlélekkel keresztel. Én láttam, és tanúságot tettem arról, hogy ő az Isten Fia.”* (Jn 1,29–34)

Keresztelő János Júdás sorsára vonatkozó jövőndőléséből kitűnik, hogy nem bízik benne, mert Isten embereként megérzi: gögös természete miatt elutasítja a kegyelem minden formáját, nem hajlandó szembenézni gyarlóságaival, emberi gyengeségeivel.

Júdás túlzott szabadság- és függetlenségvágyában betegesen vi-
gyáz arra, hogy se a szívét, se az értelmét ne béklyózza le senki és
semmi. Mivel senkihez nem akar huzamosabb ideig kötődni, elűzi
szeretőjét is. Júdás szerepet játszik: Keresztelő Jánostól való elűzése
után filozófusnak adja ki magát, filozófiai elmélet nélkül. Koldul és
bordélyházban új varázslatokat, Belzebúbnak áldoz és a prostituál-
taknak beszél Istenről. Megvan benne a képesség az emberek meg-
tévesztésére, így a prostituáltak testvérüknek és jónak nevezik. Júdás
ekkor találkozik újra Jézus nevével, s megismerkedik Mária Magdol-
nával, aki a regényben a keresztény hagyományoknak megfelelően
prostituált, mielőtt Jézussal találkozna. Mária Magdolna hideg meg-
vetést és gyűlöletet érez a férfiakkal és az egész világgal szemben,
Júdáshoz azonban ambivalens, sőt, gyengéd érzések fűzik: *„Keserűsé-
ge és Júdás gonoszsága együtt mégis megnyihült és a kajánságban, az ítél-
kezésben, a rágalmozásban, s ezer rossz gyönyörben, már-már szerelemben
egyesült egymással.”* (36.)

Júdás szüntelenül úgy érzi, hogy érdemtelenül bántják, sorozatban
érik az igazságtalan sérelmek, noha ő mindenkinek csak jót akar.
Állandó sértettségben és megbántottságban él, s e miatt folyamatos
benne a bosszúvágy. Így amikor Mária Magdolna elhagyja őt, hogy
kövesse Jézust, vérgig sértődik, s csatlakozik a tömeghez. Júdás szen-
vedélyesen vágyakozik Mária Magdolna iránt. Annak, hogy ő is kö-
veti Jézust, egyik oka az, hogy mindenáron meg akarja szerezni ma-
gának a nőt, aki után hiába sóvárgott. E mellett célul tűzi ki, hogy
megfigyelje Jézust, fölfedje titkait, s leleplezze az emberek előtt *„ezt
a Gézengúzt”*. (37.) Kíváncsiságát felcsigázza, hogy az egyik írástudó
azt állítja, Jézus a csodáit Belzebúb erejével cselekszi. S végül, ami a
legdöntőbb: Jézus minden törvény és minden logika ellen beszél, ez
pedig Júdás számára alapvetően fontos.

Júdás kezdettől fogva súlyos tévedésben van, és betegesen túlér-
tékei önmagát, hiszen amikor napokig hiába keresi Jézust, ezt azzal
magyarázza, hogy az Emberfia menekül előle. Del Vasto rögtön ér-
zékelleti Jézus rendkívüli hatását: miután *„elragadta”* János apostolt,
majd Mária Magdolnát, *„elragadta Júdást Júdástól. Elragadta a lélegze-
tét, mikor először föltűnt; mert elragadta a lelkét. Ó, Uram, hogy legyőz-
ted!”* (43.)

Júdásra a meglepetés erejével hat Jézus személyisége, mert telje-
sen eltér attól a képtől, amit róla hallva hosszú idő óta hordozott
magában, s ami a mindennapi gyűlölet gyümölcseként rajzolódott
ki benne. Júdás kezdettől fogva kategorikusan elutasítja a minden-
kire kiterjedő szeretet parancsát, és arra a szeretetre akarja meg-
tanítani az embereket, ami hite szerint megfelel természetüknek.
Az ő szeretetről alkotott véleménye alapvetően ellentétes Jézus
tanításával — *„Hallottátok, hogy azt mondták: »Szeresd felebarátodat és
gyűlöld ellenségedet.« Én viszont azt mondom nektek: Szeressétek ellensé-
geiteket és imádkozzatok üldözőitekért, hogy fiaii legyetek mennyei Atyá-
toknak, mert ő fölkelte napját gonoszokra és jókra, s esőt ad igazaknak és*

gonoszoknak" (Mt 5,43–45), —, illetve az emberek nagy többsége által vallott és gyakorolt szeretetelvet követi, egyúttal megmutatkozik szélsőséges individualizmusa is: „Akiket én szeretek, mindig ölelném, de akiket nem szeretek, létük mélyéig gyűlölöm; le fogom őket pöckölni a párkányról. Azért születünk, hogy egyedül éljünk, s mindenki ellen. Nem lelsz békére, ha megmaradsz annak, aki vagy, mert mindenki gyarapszik körülötted s a hátadon, tehát te fogyatkozol. Nincs más öröm, csak a győzelemé, békére pedig sosincs, amíg tart az élet. Aki le akar győzni, próbálja meg: erre megy a játék. De azokat nem szeretem, akik azt mondják, hogy szeretnek, mert becsapnak; ez a gyöngék hazugsága és a hitványok menekülése. Ami a mindenki szeretetét illeti, önmagába visszaomlik, mert ez se nem menekülés, se nem hazugság, ez képtelenség.” (44.)

Ugyanakkor, amikor Júdás először látja meg Jézust, megdöbben arcvonásai rendkívüliségétől: „...fölsírmerte Jézust, elcsodálkozott férfias fenségén, hatalmának nyugalmán. Olyan arca volt, amit soha többé nem lehetett sem elfelejteni, sem emlékezni rá és amely a lélekben fehéren maradt meg, tökéletes ováliként; arcához képest minden emberi arc csak nevetséges fintor. Szemében lobogó víz hullámszott, és a tömegben egyedül Júdást nézte. Vagy talán mindenki úgy érezte, egyedül őt nézi. És mintha Júdást álmában hang nélkül hívta volna ez a tekintet.” (44.)

Júdás azért lesz tanítvány, hogy ellesse Jézustól a „trükköket”, behatoljon „ennek a nagyon is új művészetnek minden titkába” (47.), hogy aztán majd ő is tudjon csodát tenni, gyógyítani, hirdetni az Igét. Júdásnak azonban nem azért van minderre szüksége, hogy szolgáljon, hanem hogy neki szolgáljanak. Minden cselekedete arra irányul, hogy csodálják, hogy róla beszéljenek, s döbbenten veszi tudomásul, ha ez elmarad. Júdást gyakran keríti hatalmába az unalom, s ennek elűzése érdekében folyamatosan kísérletezik, különböző dolgokkal próbálkozik, arra törekedve, hogy mindig ő legyen a középpontban. Mivel vezető szerepre vágyik, Jézust a vetélytársának tartja.

Jelképes értelmű Jézus gesztusa, hogy amikor a tanítványává fogadja, megcsókolja Júdást. Júdás képtelen felfogni Jézus tanításának lényegét, s nem is törekszik erre, mert számára semmit nem jelentenek Krisztus alapvetően új gondolatai az ellenségre is kiterjedő szeretetről, a megbocsátásról. Júdás megveti az embereket, „a népet”, de ha éltetik, reszketés fogja el, megrészesül önmaga nagyságának tudatától. Jézus tanítását Júdás sötétnek tartja, „tele szándékosan föllállított kelepccével, kétértelmű világossággal és duplafenekű egyszerűséggel”. (50.)

Egy ponton nem volt homályos számára ez a tanítás, amikor megítélése szerint Jézus lázított. Júdás Jézust minden prófétánál, még Mózesnél is nagyobbának tartja, amiért különleges vonzalmat tanúsít a bűnösök és az utcanők iránt. Alapvetően félreérti azonban Jézus szándékait, nem azt látja mindebben, hogy az irgalom reményében a bűnös ember megtisztulhat lelkileg, hogy drasztikusan megváltoztathatja az életét, pozitív irányba, hanem úgy éli meg, hogy Jézus az igazságszolgáltatást forradalmasítja ezzel. Júdás számára a bűnök

megbocsátása, csakúgy, mint minden más, összekapcsolódik a szélsőséges szabadság fogalmával, a jogunkban áll bármit megtenni gyakorlati lehetőségével. Így gondolkozik erről: „*A fény fiai szabadok, mivel többek az embernél és a szentek minden cselekedete szent cselekedet. Elég tehát szentnek lenni és hitből élni, a saját szentségünkbe vetett rendíthetetlen hitből, hogy jogunk legyen mindazt megtenni, amit akarunk, félelem, aggály, lelkiismeret-furdalás nélkül. Sőt, ez a feladatunk is, hogy szétromboljunk minden akadályt, meghaladjunk minden szabványt, hogy a szokatlant gyakoroljuk, a túlzásokban ragyogjunk. Minthogy a kegyelem mértéke a szabadság, és a szabadság mértéke a mérték nélküli élet; íme, közeledik a szertelenek országa. Mi vagyunk Krisztus bolondjai, mondta Júdás.*” (52.)

Júdás számára tehát a szentség és a hit fogalma a felsőbbrendű emberek privilégiuma. Itt egy olyan modern értelmiségi képe rajzolódik ki előttünk, aki önmaga nagyságától eltelev, jogot formál arra, hogy különbnek nyilvánítsa magát másoknál, s mint ilyen, bármit megteheszen, elutasítva mindenfajta erkölcsi korlátot.

Júdás viszonya ambivalens a többi tanítvánnyal. Óvatosságból és tetszeni vágyásból meg akarja nyerni valamennyiük rokonszenvét, de exhibicionista természete miatt nem képes lemondani „szemtelen-ségei”-ről, ezért gyakran összetűz a nála tanulatlanabb tanítványokkal. Júdás itt is félreérti a dolgokat, emberismeretből elégtelenre vizsgálzik. Del Vasto bemutatja Júdás több tanítványhoz való viszonyát is. A regény szerint Fülöp és Bertalan két öreg apostol, Júdással együtt Keresztelő János tanítványai voltak. Júdás végig attól retteg, hogy leleplezik őt Mesterük előtt, elmondják, hogy Keresztelő elzavarta, s megjövendőlte, ő lesz az, aki elárulja Jézust. Ám az idő múlik, és a két tanítvány semmit nem mond Jézusnak. Júdás ezért képmutatóknak nevezi őket, ám az eszébe sem jut, hogy azért nem árulják el, mert lélekben megérintette őket Jézus tanítása a megbocsátásról, s abban is bíznak: másokhoz hasonlóan ő is képes lesz megnyitni lelkének pozitív tartományát Jézus szeretetet hirdető szavai előtt.

Gyűlölet, szánalom, gúnyolódás, megvetés, türelmetlenség — mindez jellemzi Júdás és a tanítványok kapcsolatát. „*Júdás gyűlölte Jánost a szépségéért, mely oly kedvessé tett őt Jézus előtt; és gyűlölte Jakabot fiatalos lendületéért... Péter szánalmat keltett benne; olyan volt, mint egy ökör, amelyet orránál fogva vezetnek ismeretlen utakon, és épp saját ereje az akadálya. Dydimusszal talányos játékot űzött, hogy zavart arckifejezésén mulasson. Mátét és a könyveit kigúnyolta... Júdás megvetette a birkalelkű Simont, és türelmetlenkedett vele, mivel a türelmetlenségnek semmi jelét nem találta benne.*” (58–59.)

Júdás a legjobban Jánost és Jakabot gyűlölte, amiért anyjuk, Salome azt kérte Jézustól, hogy fiai közül az egyik a jobbán, a másik a balján üljön a Mennyek Országában (Mt 20,20–23). Júdás mérhetetlen önteltsége nyilvánul itt meg, ugyanis nem hitte, hanem „...tudta, hogy egyedül neki jár az első hely Isten országában, mert Isten az élőké”. (61.)

Júdás különbnek tartja magát a tanítványoknál, érdekesebbnek arra, hogy egy Mestert kövessen, mint a többiek, „mert ezek kutjának születtek, azért lettek, hogy kövessenek valakit, ő meg farkasnak, macskának, kígyónak született, s most kutyává tette magát a szeretett szeretetéért”. (62.)

Júdás szerepet játszik akkor is, amikor elmeséli utálatos tetteit, s képtelen felfogni, hogy András nem ítélkezik, nem nevezi őt szörnyetegnek, hanem azt mondja: „Úgy ítélem, hogy a cselekedet rossz volt, te meg méltó lettél volna arra, hogy különb tetteket vigyél végre.” (63.) Júdás képmutató, de eredeti szándékával ellentétben, jó hatást ér el, hiszen András úgy érzi, sokat tanult tőle, őt megismerve feltárult előtte, milyen is a teljes Ember.

A szeretet fogalmának sokrétűségére mutat rá Del Vasto János apostol gesztusával. Mint említettük, Júdás gyűlöli Jánost, de az ő reagálása nem a viszontgyűlölet. Felajánlja Júdásnak: „Tudom, Júdás, hogy nagyon megvetsz engem. Azt hiszem, igazad van és nem is érdemlek mást. De kérlek téged, annak szeretetéért, akit mi szeretünk, s aki nincs tekintettel csekély érdemeinkre, bocsásd meg nekem, hogy olyan vagyok, amilyen vagyok.” (65.)

János tehát szereti Jézust, s megvan benne a hajlam az önkritikára és arra is, hogy megvalósítsa Mestere szeretetre vonatkozó parancsát. Felismeri, hogy önmagunkat kell legyőzni ahhoz, hogy megpróbáljuk szeretni azt, aki rideg vagy rossz velünk, s ha az illető nem hajlandó erre, nekünk kell megtennünk az első lépéseket feléje. Ehhez erőszakosságra is szükség van. János ettől kezdve sokat beszélget Júdással, és így vélekedik róla: „Szeretem, mert annyira más, mint amit szeretek.” (66.) Kettejük beszélgetéséből kiderül, hogy alapvetően másként gondolkodnak a jóról és a rosszról. János költőnek tartja Júdást, aki azonban a maga szórakozására ír verseket. Júdás szerint a jónak szükséges a rossz, „a legeslegfőbb jónak, ami annyi, mint szabadnak lenni. Hisz ha nem volna rossz, úgy tennék a jót, ahogyan a kő leesik, elvéthetetlenül, nem is volna benne semmi érdemünk.” János viszont így felel: „Az a szükséges, hogy a rossz lehetséges maradjon; megtenni a jót kell.” (66.) János ebben látja Jézus tanításának a lényegét: „Cselekedj! Indulj el! Szeress!” Az unalomtól rettegő Júdás viszont így felel: „Igen, cselekedj, menj utadra, s támadd meg a rosszat, rombold szét és forgasd föl. A jó nem béke, hanem kard. De ha minden jó lenne, a te jód visszahullana önmagára, és nem maradna más tennivalónk, mint ásítani.” (67.) János viszont megfogalmazza a lényegét: „A világban az a rossz, hogy ellenáll a szeretetnek, és ez annak a gyötrelme, aki szeret, mert az ő feladata, hogy a szeretetnek kard által nyisson rést. Az ő szíve vérzik minden adott csapásra. Küzdeni a rosszal nem annyi, mint jót tenni, hanem mint a jóra fölkészülni. Amikor le van győzve az ellenség, akkor kezdődik csak a harc, mert most kell meggyőzni s barátá tenni őt... Szeretni: ez nem a buta, a hitvány, a lusta vállalkozása.” (67.)

Lanza del Vasto olyan közösségnek írja le Jézus és az apostolok közösségét, amelyben érvényesül a szeretetparancs, a tanítványok folyamatosan küzdenek meg mindennapi gyengeségeikkel, s tudnak bocsánatot kérni, megbánni vétkeiket, mulasztásait: „Jézus ba-

rátai között nem volt sem veszekedés, sem bármiféle egyenetlenség, és ha az egyikük mormogott magában a másik ellen, megvádolta ezzel magát a másik előtt, vagy mindenki előtt. És ha valamelyikből kiszökött egy durva szó, vagy gúnyos megjegyzés, testvére lába elé vetette magát, és kérte, tegye lábát a szájára... Egymással nyájas köszöntéseket váltottak, és ha valamelyikük beteg volt, vagy valami lesújtotta, mind vele búsult. És ha egyikük valami bűnt követett el, mind vele búsult.” (74.)

Júdás azonban, mivel begubózik saját, végtelennek hitt szabadságának hamis illúziójába, képtelen átlépni önmaga szellemi, lelki korlátain. Nem örül ennek a szeretetközösségnek, éppen ellenkezőleg: *„A jóindulatnak ez a kölcsönössége nyugtalanította Júdást, mint egy összeküvés, mely azért jött létre, hogy kirekessze őt.” (74.)*

Júdást nem a tanítványok rekesztik ki maguk közül, ő maga idézi elő a maga zárt világába való önkéntes begubózásával, hogy kirekesztődjék. A tanítványok segítőkészségét félreérti, mert ő akar mindenáron a vezető lenni. A regény szerint Júdás rengeteg hívet szerez Jézusnak, sok helyen jobban kedvelik az emberek minden tanítványnál, sőt, még magánál Jézusnál is. Mindezt virágos ékesszólásaival és leleményes mutatványaival éri el. Júdás szerint mindezt Jézus azért nem értékeli kellőképpen, s azért nem emeli ki a többi tanítvány közül, mert hálátlan és irigy rá. Júdás egyre elégedetlenebb, amiért Jézus nem fedezi fel benne a rendkívüliséget, s egyáltalán nem kivételez vele, számára csupán az egyik tanítvány a tizenkettő közül. Így füstölög magában: *„Mintha nem különböztette volna meg őt a környezethez tartozó kövektől, növényektől, levegőtől; ha rápillantott, üres volt a tekintete. Hogyan lehet próféta, ha ezt nem fedezi föl? Hogy nem vette észre, hogy Júdás kitűnik a többi tanítvány közül, és már közel van ahhoz a ponthoz, hogy az arcába kiáltsa: egyáltalán nem az ő tanítványa?” (87.)*

Júdás féltékenységgel vádolja Jézust, holott éppen ellenkezőleg, ő a féltékeny. Ő az, akit egyre jobban zavar, hogy a tanítványok úgy beszélnek Jézusról, mint az Isten Fiáról. Júdás minden kérdéshez racionálisan viszonyul, gondolkodásában alapvető, kibékíthetetlen ellentétben van ész és hit. Hidegen hagyja Péter figyelmeztetése: *„...ajánlatosabb hinni, mint azt hinni, hogy tudunk. Rólad beszélek, Júdás: ne az okoskodásaidtól várj választ, azok csak szavakkal felelhetnek. Fordulj a világhoz tetteiddel, az majd bizonyságokkal felel neked.” (111.)*

Júdás agyafúrt álokoskodásaival mindent túlbonyolít, a visszájára fordít, ezért válik az ő értelmezésében az igazság is hazugsággá. Egy ilyen bonyolult álokoskodás közben majdnem „*felfedezi*” a Szentháromságot, hiszen ebben az alapkérdésben is az extremitás izgatja. Júdás számára az Atyaisten lénye nem jelent semmit, hiszen róla tudják az emberek, hogy kicsoda, *„A Fiúról most tudták meg, hogy van, ha azt, hogy Isten, nem is tudták. De a Harmadik, név nélkül, alak nélkül, tartalom, forma híján, mindenestül kimondhatatlanul, meg nem ragadhatóan, aki mindenben hasonló az egyhez, a ponthoz, a semmihez; hogy lehet ezt állítani, vagy tagadni, vagy kételkedni benne, vagy vitatkozni róla? És mégis, ez volt a háromszög csúcsa, a legfontosabb, a legkényesebb. Nem hinni az Atyában,*

nem hinni a Fiúban, ez emberi dolog — de nem hinni a Harmadikban, ez több mint ördögi, ez közönséges. Júdás hitt ebben a Harmadikban, igen, egyedül benne hitt, mert semmiben sem volt hasonló másokhoz.” (106–107.)

Júdás tehát mindig közel van az igazság felfedezéséhez, kimondásához, de soha nem tudja átlépni önmaga korlátait. A Szentháromság-tanban is csak azt nézi, hogy a Szentlélek elfogadása olyan különleges elmélet, ami még soha nem volt eddig. Amikor a tanítványoknak elmondja „felfedezését”, ők megerősítve látják ezzel kapcsolatos gondolataikat, s beszélnek róla egymásnak és mások előtt is. Júdásnak azonban ez már így nem olyan érdekes, és ezért azonnal elméletének a lerombolásán gondolkodik. Fölteszi a kérdést: „Mivel bizonyíthatom, hogy valami csakugyan az én tulajdonom? Azzal, hogy lerombolom.” (110.)

Júdás ekkor elhatározza, hogy kiirtja Jézus tanítását. Ez már nem sokkal Jézus keresztre feszítése előtt történik. Az Emberfia elvonul a világtól, magára hagyja a tanítványokat, hogy lelkileg felkészüljön a rá váró szenvedésekre. Júdás ezt az alkalmat használja ki, s meggyőzi a tanítványokat, hogy rövid tételekben megfogalmazza Jézus tanításának a lényegét. Az egyik barlangban Jézus tartózkodik, a másikban Júdás. A két barlang szemben van egymással. Annak a nyílása, amelybe Jézus vonult, sírűreghez hasonlít. Krisztus sírhelyére asszociálhatunk, valószínűleg arról a barlangról van szó, ahová Jézust a keresztre feszítése után a tanítványok eltemették. Júdás gondolatai is egyértelműsítik ezt, Mestere halálát kívánja, s paradox módon a Jézus iránti szeretetre hivatkozik. „Igazán világosan látta, hogy ez a sírbolt-dolog lenne a legmegfelelőbb Jézus megistenüléséhez, amiért már némi idő óta ügyködött. Mondjuk, ha például a barlang mélyén volna valami szakadék, és Jézus beleesne, s a holttestét semmiképpen sem fedezhetnék föl, biztos, hogy Júdás teljes erejéből igyekeznék meggyőzni mindenkit arról, hogy az Emberfia leszállt a poklokra, aztán láthatatlan utakon fölment a mennybe, s most ott ül az Atya jobbján.” (121.)

(...)

Lanza del Vasto Júdása nihilista értelmiségi, aki számára természetes ez a létállapot, s ezért feltételezi, hogy mások is olyan hitetlenek, kiábrándultak, mint ő. Szabadgondolkodónak tartja magát, úgynevezett felvilágosult, mindenre nyitott értelmiséginek, de ez a nyitottság csak az extremitások befogadására vonatkozik, ám a valódi értékek — szeretet, önzetlenség, szolidaritás, szépség, igazság — előtt már bezárult a lelke. Ezért nem képes felismerni, hogy az igazi csoda, Isten Fiának megtestesülése ott van a szeme előtt, élő valósággá lett. Júdás tragédiája ez a hitetlenség, az, hogy semmiben nem hisz, így az isteni irgalom mindenütt jelenvalóságában sem. Sorsa ezért törvényszerűen lesz a pusztulás, az ő hite szerint a teljes megsemmisülés. Am azt nem tudhatjuk, hogy valóban így történt-e, Isten végtelen irgalma talán még őrá is kiterjedt.